VD-kommentar per 2026-08-31

OBS! Dokumentet skickas in i word-format.

Bolag: Västerbottens museum AB

Måluppfyllelse mot uppdrag i ägardirektiv och bolagsordning under perioden

(Beskriv hur bolaget arbetat mot uppdrag i ägardirektiv och bolagsordning under perioden.
Redovisa mål i bolagets verksamhetsplan som relaterar till uppdrag i ägardirektiv – ange både verksamhetsmål och finansiella mål. Ange även i vilken utsträckning som målet uppfyllts, samt kommentera eventuella avvikelser.)

Uppdrag i ägardirektiv/bolags-ordning	Mål i verksamhetsplan samt indikatorer/resultatmått	Målnivå 2026	Bedömning/prognos om måluppfyllelse: *Kommer uppfyllas helt, Kommer uppfyllas delvis, Kommer inte uppfyllas*	Kommentar/avvikelser
Ändamålet med bolagets verksamhet är att vara länsmuseum i Västerbotten samt bidra till samhället och dess utveckling	Mål i museets strategiska plan 2024 – 2027 som kan kopplas till uppdraget: - Ny kulturhistorisk basutställning - Förstärkt och utvecklat regionalt arbete - Hållbar organisation och ekonomi		1. *Inom målet Ny kulturhistorisk basutställning* har under perioden, inom ramen för en total lokalöversyn för hela verksamheten, en lokal för den nya basutställningen bestämts samt att uppdraget för att ta fram en ny utställning	

			formulerats. Därtill har basutställningen om skidorna nedmonterats samt plan för ytterligare en nedmontering av basutställningen Umeå minnen och framtid planerats. 2. *Inom målet Förstärkt och utvecklat regionalt arbete* har ambitionen att formulera museets regionala uppdrag och kommunicera detsamma fortsatt prioriterats ned eftersom fokus under perioden har varit att utveckla besöksmålet. Tyngdpunkten på det regionala arbetet har varit inom Kulturmiljöområdet. 3. Museet sjösatte en ny organisation den 1 oktober 2025 som fortsatt håller på att formas. Därtill två ägarsamråd som	

			resulterade i att museets ekonomiska behov hörsammades av Umeå kommun inför 2027!	
Västerbottens museum ska verka för att en bred allmänhet kan ta del av regionens kulturarv i syfte att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning	Mål i museets strategiska plan 2024 – 2027 som kan kopplas till uppdraget: - Ny kulturhistorisk basutställning - Nya arkivlokaler på Gammlia - Förbättrad digital närvaro		1. *Inom målet Ny kulturhistorisk basutställning:* Innehållet i utställningen ska kunna locka en bred publik i syfte att främja både kunskap upplevelser och möjlighet till fri åsiktsbildning 2. *Inom målet Nya arkivlokaler på Gammlia* Ett intensivt internt uppordningsprojekt av museets arkivhandlingar, fotografier och textila samlingar pågår. Aktiviteterna har består av sanering, uppackning, arkivläggning samt riskanalyser och	

			planering inför nya arkivlokaler. 3. Kvarstår att utveckla digitala metoder för att förmedla museets länsarbete	
Bolaget ska iaktta god ekonomisk hushållning i verksamheten	Mål i museets strategiska plan 2024 – 2027 som kan kopplas till uppdraget: - Hållbar organisation och ekonomi		1. Museet lade inför 2026 en minusbudget baserat på de låga anslagen i förhållande till inflationen och ökade priser på varor och tjänster. Därtill ett statligt bidrag som inte räknas upp. Som fastighetsägare med en bred verksamhet händer mycket under ett år, även under denna period vilket påverkat museets ekonomi. 2. Pga ovan har en tätare uppföljning av anslagsfinansierad verksamhet fortsatt och två ägarsamråd har ägt rum under våren, där det senaste resulterade i att Umeå kommun	

			höjer anslaget avsevärt 2027 vilket vi är oerhört tacksamma för. 3. Nya affärsmodeller för att få in mer pengar planeras och sjösätts 2027.	
Verksamheten ska präglas av hög kunskap och kvalitet, mångfald, jämställdhet och tillgänglighet	Mål i museets strategiska plan 2024 – 2027 som kan kopplas till uppdraget: - Nya arkivlokaler på Gammlia - Ny kulturhistorisk basutställning - Förbättrad digital närvaro		1. *Inom målet Nya arkiv på Gammlia* pågår ett gediget förarbete som innebär att ny kunskap framträder, samt att förarbetet innehåller en plan för ökad tillgänglighet till samlingarna. En stor del av tidigare ej arkivförda handlingar ca 50 %, är nu tillgängliga. Samtidigt ökar museet möjligheterna att säkerställa bevarandet genom åtgärder som t ex minskar förekomsten av skadedjur och ökar säker förvaring. 2. *Inom målet Ny kulturhistorisk*	

			basutställning har arbetet med innehåll och urval inte satts igång ännu 3. *Inom målet Förbättrad digital närvaro* har under året museets digitala infrastruktur fortsatt setts över. Kvarstår att under målperioden fram till 2027 öka tillgängligheten till museets verksamhet via digitala lösningar. 4. Projektet och utställningen RÄV (Rättigheterna är våra) har bidragit till fler verktyg och nätverk som ska öka museets arbete med tillgänglighet.	
VBM ska samla, bevara, utveckla, levandegöra och öka tillgängligheten till länets materiella och immateriella kulturarv och därvid knyta samman historia, nutid och framtid	Mål i museets strategiska plan 2024 – 2027 som kan kopplas till uppdraget: - Ny kulturhistorisk basutställning - Förbättrad digital närvaro - Nya arkivlokaler på Gammlia		Här hänvisar vi till ovan beskrivningar som kan kopplas till uppdragen i ägardirektivet. Tillgänglighet till kulturarvet under perioden har skett via utställningar, program,	

	- Utvecklade metoder för att nå barn och unga		kvällsöppet och en omfattande verksamhet på Gammlia under sommaren 2026. Därtill ingår museet i det sk kulturlöftet vilket lett till att ett stort antal tredjeklassare besökt museet under våren.	
VBM ska utveckla museet som besöksmål	Mål i museets strategiska plan 2024 – 2027 som kan kopplas till uppdraget: - Nya arkivlokaler på Gammlia - Ny kulturhistorisk basutställning - Friluftsmuseum i gott skick med lockande upplevelser		1. Inom målet *Nya arkivlokaler på Gammlia* har den enskilt största insatsen varit att arrangera onsdagsöppet med tillgång till museets samlingar och arkiv. 2. Inom målet *Ny kulturhistorisk basutställning* Se ovan beskrivning om vad som gjorts hittills. 3. Inom målet *Friluftsmuseum i gott skick med lockande upplevelser* öppnades åter igen denna sommar fler miljöer på Gammlia, särskilt riktade till barn och	

			unga. En välbesökt sommar blev det	
VBM ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad inom museets verksamhetsområden	Mål i museets strategiska plan 2024 – 2027 som kan kopplas till uppdraget: - Nya arkivlokaler på Gammlia - Ny kulturhistorisk basutställning		1. Inom målet *Nya arkivlokaler på Gammlia* finns en pågående dialog med Umeå universitet i syfte att förbereda möjligheten att forska på museets material när det tillgängliggörs i nya lokaler. Arkivmaterial och fotografier kommer också att komma närmare och mer tillgängligt för allmänheten. Här arbetar vi närmast med dialog och kommunikation om kommande möjligheter. 2. Inom målet Ny *kulturhistorisk basutställning* är tanken att den ska bidra till att öka kunskapsförmedling och kunskapsuppbyggnad	

			både via pedagogik och program men också ge allmänheten en ökad möjlighet att på egen hand lära mer om Västerbottens kulturarv och historia, människor, seder och företeelser.	
VBM ska ansvara för kulturmiljöverksamheten i egenskap av länsmuseum	Mål i museets strategiska plan 2024 – 2027 som främst kan kopplas till detta uppdrag är: - Förstärkt och utvecklat regionalt arbete - Därtill har länsmuseet ett uttalat kulturmiljöuppdrag via Kultursamverkansmodellen		Museets kulturmiljöarbete är uppdelat i tre områden, basuppdrag, uppdragsfinansierad verksamhet samt projekt. Den största delen av museets regionala arbete utgörs av kulturmiljöverksamhet. Under perioden har följande hänt; 1. Inom *målet Förstärkt och utvecklat regionalt arbete* året har det mesta som skett i länet handlat om Kulturmiljö. Fältsäsongen för arkeologerna fortgår med unika resultat från pågående utgrävningar.	

			2. Museet hjälper fortsatt kommuner att ta fram underlag om sina kulturmiljöer. 3. Arbetet med sammanställning efter de stora utgrävningarna vid Västra länken är klar och det sensationella resultatet har blivit uppmärksammat i nationell och internationell media. Därtill har uppdrag längsefter den kommande Norrbottniabanans sträckning genomförts.	
VBM ska utifrån ett barnperspektiv utveckla verksamheten för barn och unga	Mål i museets strategiska plan 2024 – 2027 som kan kopplas till uppdraget: - Utvecklade metoder för att nå barn och unga - Förbättrad digital närvaro - Ny kulturhistorisk basutställning - Friluftsmuseum i gott skick med lockande upplevelser		Museet arbetar brett med att utveckla verksamheten utifrån ett barnperspektiv. 1. Inom målet *Utvecklade metoder för att nå barn och unga* har under sommaren fler miljöer på friluftsmuseet Gammlia varit öppna	

			med verksamhet riktade till barn och unga. Den interaktiva familjeutställningen om hamnstaden Umeå har dragit en stor publik även denna sommar. Ett nytt ”barnspår” har under året tagits fram där barn kan gå på ”upptäcktsfärd” i museet. 2. Inom målet *Ny kulturhistorisk basutställning* ingår att utreda hur vi ska nå och anpassa utställningen till målgruppen barn och unga. 3. Museet har under sommaren kunnat rekrytera ytterligare en pedagog på den vakanta tjänsten vilket resulterat till en bredare verksamhet för barn och unga.	

VBM ska utveckla museet i ett nationellt och internationellt perspektiv	Här finns inget övergripande mål i den strategiska planen förutom att för att klara uppdraget behövs en hållbar ekonomi.		Museet beviljades hösten 2025 ett omfattande EU-projekt som under en treårsperiod ska genomföras tillsammans med Österbotten. Projektets namn är NiTWaP (Neighbours in Times of War and Peace).	
VBM ska förvalta bolagets fastigheter samt därtill förvalta samlingarna och byggnaderna tillhörande Stiftelsen Västerbottens museums samlingar	Mål i museets strategiska plan 2024 – 2027 som kan kopplas till uppdraget: - Friluftsmuseum i gott skick med lockande upplevelser - Hållbar organisation och ekonomi - Nya arkiv på Gammlia		Museet äger flera fastigheter både i bolagets regi och i Stiftelsen Västerbottens museums regi. 1. Underhållet styrs dels av en underhållsplan dels av mer akuta åtgärder. Inför året lades en snäv underhållsbudget för bolagets fastigheter. Detta maa museets ekonomiska situation. Inflation, ökade priser på varor och tjänster samt att museet inte kan lyfta momsen på fastighetskostnaderna vilket påverkar ekonomin i hög grad. Museet har vid ägarsamråd påtalat både den ekonomiska	

			situationen och begärt hjälp av kommunen att utreda förvaltningen av museets fastigheter. Ingen återkoppling har skett från kommunen. 2. Museet är i behov av utökade driftsanslag för att säkerställa ett mer långsiktigt underhåll av byggnaderna på Gammlia. Under våren anlitades firman Husesyn för att utreda situationen för byggnaderna, vilket resulterade i en rapport som beskriver status på friluftsmuseets byggnader samt rekommendationer på åtgärder. 3. Nya lokaler för arkivmaterial och foto är en prioritet för att vi ska klara framtida bevarande och	

			tillgängliggörande av våra kulturskatter. Under perioden har ett omfattande förarbete pågått vilket är nödvändigt oavsett när i tiden nya arkiv kan förverkligas	

Om särskild verksamhetsplan och uppföljning av verksamhetsplan per augusti 2026 har upprättats som redogör för efterfrågade uppgifter ovan, kan dessa bifogas som bilagor istället för att fylla i uppgifterna ovan.

Väsentliga händelser

(En kort beskrivning av de viktigaste händelserna hittills under innevarande år samt hur, och i vilken omfattning, dessa händelser påverkat/kommer att påverka verksamhet och ekonomi.)

Året inleddes återigen med en ansträngd budget lagd med utgångspunkt från nödvändiga investeringar och planerad verksamhet samt med en förhoppning om att den arkeologiska uppdragsverksamheten ska vinna anbud på infrastrukturella satsningar i länet. Styrelsen antog för första gången på länge en minusbudget. Vid två ägarsamråd under våren påtalade museet den ekonomiska situationen och beskrev konsekvenserna av låga anslagsökningar. Det senare ägarsamrådet resulterade i att Umeå kommun höjer anslaget avsevärt inför 2027, vilket vi är oerhört tacksamma för. Dock har museets ekonomi urholkats under flera år vilket innebär att trots kommunens insats 2027 kvarstår att anslagen inte räcker till för museets verksamhet, de behöver höjas avsevärt från 2028 och framåt. Denna sommar har museet haft fler besökare i jämförelse med föregående år vilket även resultatet i högre omsättning i museets kafé. Museet har vunnit en del arkeologiska och byggnadsantikvariska uppdrag, vilket fn tryggar ekonomin för den delen av museets verksamhet. Den nya organisationen som sjösattes den 1 oktober 2025 har under perioden utvärderats och en del arbete kvarstår för att den ska fungera optimalt. Museet har under året genomfört en total lokalöversyn i syfte att se över användningen av den befintliga fastigheten för att effektivisera användningen av densamma. Det lokalöversynen bl a ska lösa är; nya arkiv för museet, förbättrade lokaler som kan ta emot fler bokade grupper och konferenser, öka besöksmålets attraktivitet, lösa logistik och förbättra museets interna behov av kontor, möteslokaler, samlingshantering mm.

Ett omfattande internt arkivprojekt har fortsatt i syfte att förbereda för nya arkiv. En helt nödvändig åtgärd om inte museets skatter ska gå förlorade i otillräckligt bevarande och svåra att nå (tillgänglighet) Ett flertal publika arrangemang har genomförts under museets ”kvällsöppet”, en onsdag i månaden.

Egilhallen har hållit öppet under kvällsöppet, söndagar samt under sommaren. Sommarverksamheten på Gammlia har genomförts med gott resultat. Museet har haft fler besökare jämfört med föregående sommar där årets midsommarfirande lockade en rekordpublik. Den arkeologiska fältsäsongen pågår fortfarande med intressanta utgrävningar i länet.

Resultatanalys och finansiella risker

Verksamheten redovisar ett positivt resultat motsvarande 1.9 mkr före bokslutsdispositioner och skatt vilket är 1.4 mkr bättre än budget. Resultatavvikelsen förklaras delvis av att verksamheten återvunnit momspengar motsvarande 1.0 mkr för verksamhetsåren 2023 samt 2024, vidare har verksamheten haft lägre fastighetsrelaterade kostnader som följd av att vissa arbetsuppgifter som tidigare sourcades nu flyttat inHouse.

Basverksamheten redovisar ett negativt resultat (-0.7 mkr) vilket delvis kompenseras av att den affärsdrivna verksamheten redovisar ett positivt resultat på knappt 0.3 mkr vilket främst drivs av affärsområdet programvarutveckling.

Ekonomisk prognos för innevarande räkenskapsår:

Prognosen för kommande fyra månader ser god ut och förväntas överträffa det negativa budgeterade resultatet (-0.3) mkr.

Framtiden

(Ge en kort och framåtriktad beskrivning av förändringar/förutsättningar, både positiva och negativa, samt egna satsningar mm som påverkar bolagets framtid på kort och lång sikt.)

Förutsättningar som påverkar hur museet ska lyckas framöver är hur anslagen från ägare och stat utvecklas. Museet tog under 2023 fram en ny mål- och visionsplan för åren 2024 - 2027 som beskriver de verksamhetsmässiga framgångar som vi ser kommer att stärka vår verksamhet och ge medborgarna ökad tillgänglighet till kulturarvet. Framgångsfaktorer på längre sikt är att museets verksamhet efterfrågas, behövs och uppskattas av fria kulturaktörer, föreningar, akademin, andra samarbetsparter samt besökare både i länet och på besöksmålet. Utmaningen är att få gehör för museets större satsningar som aviserats för ägare och andra intressenter. Det handlar om att få till nya publika arkiv som syftar till att öka tillgängligheten till de skatter som finns i museets samlingar och samtidigt klara av att bevara materialet för framtiden. Det handlar också om att få till generellt ökade driftsanslag från ägarna för att bland annat klara det långsiktiga underhållet på friluftsmuseet Gammlia så att vi där kan använda våra befintliga resurser till att utveckla verksamheten till

att bli mer relevant och öppen för en bred allmänhet. Därtill behöver vi få möjlighet att öka det digitala utbudet både för skolorna i länet och för allmänheten.

Om Västerbottens museum ska kunna fortsätta bedriva verksamhet enligt direktiven och med god kvalitet, fylla verksamhetens lokaler med attraktivt innehåll och klara avtalsenliga löneökningar, fastighetsunderhåll och bevarandet av kulturarvet samt därtill fortsättningsvis kunna utöva vårt regionala arbete krävs det att anslagen till museet ökar. Det är ett faktum att museet måste skära ned ytterligare i verksamheten om inte anslagen höjs. Museet gör fortlöpande genomgående utredningar om de ekonomiska behoven i nuvarande verksamhet. Detta presenteras årligen för ägarna. Under 2027 fortsätter arbetet med översyn av verksamheten både vad gäller organisation och fastigheter i syfte att dra ned på kostnader, effektivisera och prioritera.

Checklista för dokument som ska bifogas per augusti 2026

(Bortse från nedan om handlingarna redan har skickats in)

	Verksamhetsplan för år 2026 (inklusive finansiella mål)
	Internkontrollplan för år 2026
	Uppföljning av verksamhetsplan per augusti 2026 (i förekommande fall)
	Uppföljning av internkontrollplan per augusti 2026 (i förekommande fall)
	Budget 2026